

Opgave 2 De keerzijde van de verzorgingsstaat: het WAO-dossier

tekst 7

Het rapport-Donner besproken

Hoofdpunten van WAO-advies

Door een onzer redacteuren

De WAO wordt steeds minder een financieel probleem. Het aantal arbeidsongeschikten stijgt elk jaar fors - inmiddels zijn er 949.300 WAO'ers - maar de relatieve lasten voor de samenleving dalen. Want hoewel er inmiddels 28 miljard gulden per jaar aan de WAO wordt uitgegeven, dalen de uitgaven als percentage van het bruto binnenlands product. Dat is het gevolg van het feit dat de beroepsbevolking is gegroeid, er meer gedeeltelijk arbeidsongeschikten zijn gekomen en de uitkeringen in de loop der jaren zijn verlaagd. De financiële lasten zijn terug op het niveau van 1976, zo heeft de commissie-Donner berekend. Maar dat wil niet zeggen dat er geen probleem is, zo vindt de commissie. "De WAO is in toenemende mate een verzamelaarsplaats geworden van marginale werknemers, van mensen die vaardigheden missen om zich in de huidige productiestructuur een plaats te verwerven, of die zich met behoud van een uitkering buiten wensen te plaatsen." Een verandering in het denken over arbeid en ziekte zal volgens Donner c.s. het tij moeten keren. De belangrijkste aanbevelingen: De WAO wordt beperkt tot wie duurzaam en volledig arbeidsongeschikt is. (...) Deze groep zou een hogere uitkering moeten krijgen dan nu het geval is, bijvoorbeeld 70 procent van het laatst verdiende loon. Nu ligt een gemiddelde, volledige WAO-uitkering circa tien procent lager. Gedeeltelijk arbeidsongeschikten krijgen geen WAO-uitkering meer. (...) Stilzitten geeft geen rechten meer, aldus de commissie. Werkgevers en werknemers krijgen samen twee jaar de verantwoordelijkheid om bij gedeeltelijke of tijdelijke arbeidsongeschiktheid voor herstel

en werkhervatting te zorgen. De werkgever krijgt een 'zorgplicht', dat wil zeggen zorg voor tijdige behandeling, het aanbieden van passend werk of hulp bij het vinden van ander werk. Hij moet het loon doorbetalen. Doet hij te weinig dan kan de uitvoeringsinstelling hem verplichten langer dan de twee jaar het loon door te betalen. De zieke werknemer moet ook actief werken aan zijn herstel. Hij is verplicht een redelijk aanbod voor ander werk te aanvaarden, tenzij het bijbehorende salaris onder 70 procent van zijn oude loon ligt. Aanvaardt hij toch lager betaald werk, dan dient de werkgever dit gedurende een aantal jaren aan te vullen. Doet een werknemer te weinig dan kan hij worden ontslagen voordat de twee jaar om zijn. Hij kan dan geen aanspraak meer maken op een WW-uitkering. De uitvoeringsinstelling zal aan het einde bepalen of beide partijen zich voldoende hebben ingespannen. Zij moeten zelf aantonen dat zij de wederpartij hebben aangesproken op hun zorgplicht. De zieke werknemer die niet aan het werk is gekomen, maar die ook niet volledig arbeidsongeschikt wordt verklaard, valt na twee jaar, afhankelijk van zijn arbeidsverleden, terug op WW of de bijstandsregeling IOAW. (...) De commissie vindt dat er maatregelen nodig zijn om de WAO-keuring te verbeteren. (...) De voorstellen hebben geen betrekking op de bestaande WAO'ers. (...) De commissie-Donner verwacht dat de aanbevelingen leiden tot een tweederde lagere instroom. Het totaal aantal WAO'ers zal geleidelijk onder de 600.000 komen. De huidige WAO-lasten van 28 miljard gulden per jaar zullen dan met 37 procent dalen, dat wil zeggen met meer dan tien miljard gulden. Maar daar tegenover staan wel hogere WW-lasten.

bron: de Volkskrant van 31 mei 2001

tekst 8

Vakbonden accepteren ingreep WAO

Van onze verslaggever Gijs Herderscheê

De vakbonden verzetten zich niet langer tegen een grootschalige herziening van de WAO. De FNV, CNV en Unie MHP gaan akkoord met de aanpassing van de
5 arbeidsongeschiktheidswet, zoals de commissie-Donner die deze zomer voorstelde, mits wordt voldaan aan een reeks voorwaarden. Zo moet de keuring minder strikt dan Donner voorstelt.

10 Dit blijkt uit een vertrouwelijk rapport van de vakbonden. Door het akkoord is de realisatie van de ingrijpende voorstellen van Donner in de WAO dichterbij gekomen. De drie bonden hebben een gezamenlijk
15 standpunt ingenomen voor onderhandelingen met werkgevers en kroonleden in de Sociaal-Economische Raad. (...)

bron: de Volkskrant van 5 september 2001

■ Opgave 2 De keerzijde van de verzorgingsstaat: het WAO-dossier

Bij deze opgave horen de teksten 7 en 8.

Kabinet, werkgeversorganisaties en vakbonden zijn er na jaren van forse groei van het aantal WAO'ers (in 2001 ruim 950.000) van doordrongen dat het WAO-stelsel ingrijpend moet worden gewijzigd. Maar omdat politieke partijen het de laatste jaren niet eens konden worden over die ingrijpende wijziging, werd door het kabinet-Kok II in 2000 een commissie onder leiding van de CDA-er Piet Hein Donner ingesteld. Op 31 mei 2001 werd het rapport *Werk maken van arbeidsongeschiktheid* door de commissie-Donner aan het kabinet overhandigd. Tekst 7 geeft een beknopte weergave van dit rapport.

2p **13** □ Leg uit waarom de WAO past in de idee van de verzorgingsstaat.

In Nederland onderscheiden we sociale verzekeringen en sociale voorzieningen.
2p **14** □ Leg uit of de WAO gerekend wordt tot de sociale verzekeringen of tot de sociale voorzieningen.
Betrek in je antwoord een kenmerkend verschil tussen sociale verzekeringen en sociale voorzieningen.

Het WAO-vraagstuk is al vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw onderdeel van een discussie over de vraag in hoeverre de verzorgingsstaat in zijn volle omvang te handhaven is.
4p **15** □ Welke twee hoofdpunten in de discussie over de verzorgingsstaat zijn van toepassing op de inhoud van tekst 7?
Licht je antwoord toe met behulp van toepasselijke zinsneden uit de tekst.

3p **16** □ Welk arbeidsethos spreekt volgens tekst 7 uit het rapport van de commissie-Donner?
Verwijs naar twee zinnen uit tekst 7 waaruit dit blijkt.

De WAO verschaft een uitkering aan arbeidsongeschikten zoals betaald werk een inkomen verschaft aan werkenden.
2p **17** □ Noem drie functies van betaalde arbeid die mensen met een uitkering mogelijkwijs zullen missen.

Bij de totstandkoming van de nieuwe WAO-regeling zijn de werknemers- en werkgeversorganisaties belangrijke actoren. In het algemeen worden twee modellen tot regeling van arbeidsgeschillen en/of belangentegenstellingen onderscheiden.
2p **18** □ Noem deze twee modellen en leg uit welk model tot regeling van belangentegenstellingen je herkent in tekst 8.
Pas gegevens uit de tekst toe op één kenmerk van het gekozen model.

In tekst 8 is de Sociaal-Economische Raad (SER) genoemd. Behalve de SER is er nog een ander voorbeeld van geïnstitutionaliseerd overleg op landelijk niveau waarin sociale partners met elkaar spreken en onderhandelen.
3p **19** □ Noem de naam van bedoeld overlegorgaan en geef een verschil in taak met de SER.

Overleg tussen werkgevers en werknemers vindt ook plaats op bedrijfstakniveau in het kader van CAO-onderhandelingen en op bedrijfsniveau in de ondernemingsraad.
3p **20** □ A Geef een voorbeeld van een afspraak over de WAO in een CAO.
B Vanuit welke bevoegdheid van de ondernemingsraad kunnen afspraken gemaakt worden om te voorkomen dat werknemers arbeidsongeschikt raken? Geef een voorbeeld van zo'n afspraak.

Eindexamen maatschappijleer vwo 2003-I

- 3p **20** *A* Geef een voorbeeld van een afspraak over de WAO in een CAO.
B Vanuit welke bevoegdheid van de ondernemingsraad kunnen afspraken gemaakt worden om te voorkomen dat werknemers arbeidsongeschikt raken? Geef een voorbeeld van zo'n afspraak.

Ziek worden zal in enkele gevallen voorkomen kunnen worden door goed te letten op het welbevinden van de werknemers op de werkvloer. Werkgevers en werknemers hebben zo een gemeenschappelijk belang bij een goede regeling van arbeidsinhoud, arbeidsverhoudingen en arbeidsomstandigheden.

- 3p **21** Geef voor elk van de drie bovengenoemde gebieden een voorbeeld van de wijze waarop het ziekteverzuim verminderd kan worden.

Ook de politieke partijen reageerden op de aanbevelingen van de commissie-Donner. Alle partijen beklemtoonden direct na het verschijnen van het rapport-Donner dat er nu echt wat moet gebeuren.

- 6p **22** Geef zowel voor CDA, PvdA als VVD een argument voor een positieve houding ten aanzien van het rapport. Maak gebruik van tekst 7.
Geef bij elk argument een uitgangspunt dat typisch is voor die partijen.

Stel, iemand doet een onderzoek naar de oorzaken van arbeidsongeschiktheid.

- 3p **23** *A* Formuleer een concrete hypothese om de volgende bewering (theorie) te onderzoeken: Ongezonde leefgewoonten verhogen de kans op arbeidsongeschiktheid.
Tip daarbij: Bedenk een operationalisatie van een 'ongezonde leefgewoonte' met arbeidsongeschiktheid als gevolg.

Om de hypothese te onderzoeken, maakt de onderzoeker gebruik van twee steekproeven: één van de groep werkenden en één van de groep arbeidsongeschikten.

B Leg uit aan welke voorwaarde een steekproef moet voldoen om tot generaliseerbare uitspraken te komen.